

Egy kezdeményezésről elfogultan

— *Fiatal népművészek stúdió jellegű foglalkozásai* —

„Idegen földre ne siess!
Míg hazádban te megélhetsz.
Ne menj szívem messze lakni,
Míg hazádban meg tudsz élni.”

Ezzel a *Kallós Zoltán* által gyűjtött dallal köszöntötte 1972. október 29-én, vasárnap délelőtt *Buday Ilona* azt a kb. száz főnyi hallgatóságot, akik a Népművelési Intézet klubtermében összegyűltek. A sűrűn egymás mögé rakott székeken fiatal népművészek (faragók, himzők, szövők, énekesek, táncosok stb.), iparművészek, néprajzkutatók és más, a népi kultúra iránt érdeklődők ültek, és ülnek, azóta is egyre többen a havonta egyszer megtartott foglalkozásokon.

Kik ezek a fiatalok és mit akarnak?

1970 óta a KISZ KB., a Művelődésügyi Minisztérium, a Népművelési Intézet és a NIT évről-évre pályázatot hirdet népművészettel foglalkozó fiatalok részére. A legtehetségesebb pályázók elnyerik a „Népművészeti ifjú mestere” címet, és meghívást kapnak a Tolna megyei országos ifjúsági népművészeti táborba, Fadd-Domboriba. A tábor lakói között minden évben felmerült a gondolat, hogy a népművészet elméletével és gyakorlatával foglalkozó fiatalok számára fórumot kellene teremteni. Ezt az elképzelést 1972-ben a Népművelési Intézet is felkarolta. Első lépésként létrehozta a fiatalok számára ezeket a régóta igényelt, vitatkozásra és továbbképzésre egyaránt alkalmas, stúdió jellegű foglalkozásokat.

Ezek a vasárnap délelőttönkénti (10—14 óráig tartó) összejövetelek többfajta igényt próbálnak kielégíteni. Minden alkalommal két előadásra kerül sor, ezek közül az első átlalános emberi, kulturális, művészeti problémákat, a második pedig konkrétabb, iparművészeti, néprajzi és művészettörténeti kérdéseket boncolgat. A foglalkozások kötetlenül, vitákkal átszőve folynak, s a keretet *Buday Ilona* népdaléneklése és *Faragó Laura* népdaltanítása adja.

Az előadás lényegét néhány önkényesen, elhangzásuk sorrendjében ki-
ragadott idézettel lehet érzékeltetni:

Csoóri Sándor költő a népművészet és az un. magasművészet viszonyáról beszélt. Mint mondotta: „a népi kultúra természetére éppen az a jellemző, hogy benne minden egységben van. Egy zárt kultúrán belül egyaránt szerepe van a dalnak, a siratónak, a faragásnak... De ha külön vizsgálja az ember őket, akkor csak az egyik oldalukat láthatja; azt a teljességet, a teljességgel együtt azt az örömet, amit az egész ismerete jelent, jelenthet, senki sem képes felfogni.” De minden kultúra közösségi kultúra is volt egyben, ehhez a gondolathoz kapcsolódva kijelentette, hogy „nem a népi kultúrák iránti vonzódásnak az ideje jött el, hanem a közösségi kultúrák iránti vonzalom ideje... A közösségi kultúra bizonyos értelemben, mint védekezési forma, mint önvédelmi rendszer, mint védőpajzs, mint burok jelenik meg az emberiség életében.”

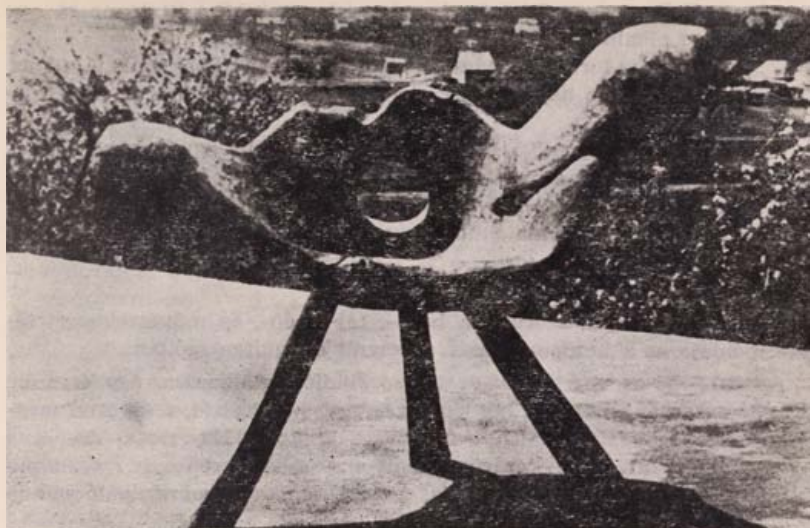
„Hogyan lehet a nép kultúrájából fakadó, de a korunkkal, a századunkkal és egyáltalán az egyetemes emberi kultúrával lépést tartó művészetet létrehozni?” tette fel a kérdést előadásában Kósa Ferenc filmrendező, és azt javasolta, hogy a különféle vonulatok (művészeti, tudományos stb.) ne csak tiszteljenek a népművészetnek esetleg egy avultabb és kevésbé értékesebb stílusa előtt, hanem a maguk területén valóban újat teremtsenek.”

László Gyula professzor az ősi magyar hitvilágról és mitológiáról „a két vadásztestvéréről”, „az égigérő fáról”, „a kozmikus párviadalról”, „az ősi anyaistennőről”, „a nap fiairól” beszélt, szokása szerint élvezetesen és gondolatébresztően.

„A magyar létezés — nagyon sok oldalról megvizsgálhatjuk ezt — társadalmi, emberi, politikai, ipari, vagy bármilyen létezés szempontjából tekintve, igenis közel került másfajta közösségek vagy földrészek létezési módjához, és ennek megfelelően lehetővé vált, hogy erre a létezésre adott művészi válaszuk is sokkal korszerűbb legyen” Tornai József költő hívta fel az egybegyűlteket figyelmét erre a megfigyelésre, továbbá arra, hogy a közösségteremtés a legfontosabb, mert csak az egészséges közösségek válhatnak kultúrateremtő erővé.

Csete György építész ezt a címet adta előadásának: „1896—2000”. Két évszám, az egyik a Milléniumot és annak magyaros építészeti törekvéseit jelöli, a másik pedig azt a kétezredik évet, amely a mi munkánk eredményességét vagy eredménytelenségét fogja hirdetni. Arról beszélt, hogy a népi és az általános emberi építészet funkcionalitásából és szigorú formatisztaságából akar egy modern, de emberreszabott magyar építészetet. Célja: „funkció és emberközelség”.

Vitányi Iván szociológus a képzőművészet szociológiájáról mondta el gondolatait: „Az a művészet szociológiai problémája, hogy a tárgyi világ, amely bennünket körülvesz, mennyire alkalmas arra, hogy az ember emberi, tárgyi világát alkossa... Egy egészséges társadalmi fejlődésnek

Karosszék juharfából. Nagy Kristóf munkája (Etyek)

azzal kell járnia, hogy a művészet maga, annak legmagasabbrendű formáival szervesen épüljön bele az ember mindennapi kultúrájába. Ami persze nem jelenti azt, hogy ... akkor táblaképet többé már nem lehet csinálni. Ez nem jelent semmi *nemet* ez csak nagyon sok *igent* jelent."

Bánszky Pál művészettörténész előadásának a naív művészet volt a témája. Hangsúlyozta: „Létkérdés, hogy ne maradjon meg a tárgyi népművészet a csecsebecse, a vitrintárgyak gyártásánál.” Térjünk vissza a tiszta formájú, funkcionális, komoly esztétikai élményt adó alkotások készítéséhez, mert: „Egy nemzet értékét jellegadóan önmagából kitermelt kultúrájának az értéke határozza meg.”

Úgy gondolom, hogy ezekkel, az előadásokból kiragadott részletekkel sikerült felvázolni a foglalkozások lényegesebb problémáit. Nem lenne teljes azonban a foglalkozások bemutatása, ha nem idéznék fel az előadásokat kísérő heves és őszinte viták érdekes, szép hozzászólásai közül is néhányat:

„Tőlünk, szocialista országoktól várják a továbblépést — Európában — gondolkodásban, kultúrában, művészetben, mert a nép államában élünk.”

„Tartalmi és formai megújulásról beszélünk. Ennek a kornak a funkciót szeretnénk újjáfogalmazni.”

„Senki öllen nem vagyunk. Mi újat szeretnénk. Minőségi ugrást.”

„Hogy az ifjúság különböző szigetei találkozzanak (népművészek.

iparművészek, képzőművészek, néprajzkutatók stb.) itt lenne rá egy ragyogó alkalom.”

„Nem csak a furulyázó bácsi, hanem mi is a nép vagyunk. Amit mi produkálunk, az népművészet, ha értéket produkálunk az népi kultúra.”

„Egy szocialista rendszerben egy olyan szociális együttműködést teremthetünk, amit semmilyen kapitalista rendszerben nem teremthetnénk meg. Közösségi művészetet teremthetnénk.”

Ezekhez a lelkes mondatokhoz helyeslésként idézem *Lenint*:

„Álmodni kell!

Objektivitással oportunistává válunk.”

A fiatalok újfajta, szocialista haza-, táj-, nép-, és művészszeretetének példája ez a kezdeményezés, amelyről elfogultan szóltam.

Az 1972–73-as első munkaév utolsó stúdió-foglalkozása, úgy érezzük, lezárta a most bemutatott kezdeményezés első szakaszát, s egyúttal megteremtette a további fejlődés feltételeit. Akkor, 1973. május 20-án, a Népművelési Intézet védőszárnyai alatt alapszabályszerűen is megalakult a Fiatalok Népművészeti Stúdiója, a népi hagyományokra épülő műve-

„Családfa”. Faragott böleső dísztáblája (*Nagy Kristóf* alkotása)

szeti és kulturális tevékenységgel foglalkozó fiatalok összefogó, szakmai-ideológiai továbbképző és érdekvédő szerve.

A Stúdió feladatai:

- tagjai művészeti, eszmei és politikai fejlődésének elősegítése
 - olyan alkotó tevékenység ösztönzése, amely a népművészet eszközeivel igyekszik szintézist teremteni szépség és hasznosság között
 - tanulmányutak szervezése az élő népművészeti hagyományok tudatos megismertetésére
 - kísérleti műhelyek létesítése
 - kiállítások, bemutatók és fellépések kezdeményezése, előkészítése és megszervezése
 - pályázatok kiírása
 - kapcsolat-teremtés mindazokkal az állami és társadalmi szervekkel, szakmai és tudományos egyesületekkel, valamint szakemberekkel, akik a Stúdió céljainak és feladatainak megvalósítását elősegíthetik.
- A Stúdió tagja lehet minden fiatal (35. életévig) — iskolai végzettségére és foglalkozására való tekintet nélkül —, aki amatőrként vagy esetleg hivatásszerűen a népművészet valamely ágával gyakorlatban és elméletben foglalkozik.

Zelnik József